

LOODUSÖPETUS

7.klass

Õppesisu	Õpitulemused
<p>1. KEHADE KVANTITATIIVNE KIRJELDAMINE</p> <p>Keha. Kehade omadusi. Mõõtmine. Mõõtemääramatus. Pikkuse, pindala ja ruumala mõõtmine. Kaalumine, mass. Aine tihedus. Näiteid kauguse mõõtmise kohta. Näiteid tihedusest põhjustatud nähtuste kohta.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tunneb ära mõõtesilindri skaalalt mõõtühiku ja nimetab seda; • määrab mõõteriista skaala väiksema jaotise väärtuse; • võrdleb mõõtemääramatusega antud suurusi; • määrab risttahukakujulise keha ruumala ja keha tahu pindala mõõtmiste ja arvutuste abil; • mõõdab kujundi pindala ühikruudu meetodil; • mõõdab vedeliku ruumala mõõtesilindriga ja määrab keha ruumala sukeldusmeetodil; • teab eesliidete mega-, kilo-, senti- ja milli-tähendust; • teisendab pikkuse, pindala, ruumala, massi ja tiheduse ühikuid; • kaalub kehi (massi määramine); • määrab keha aine tihedust, kaaludes keha ja mõõtes keha ruumala; • leiab ainete tiheduse tabelist aine tiheduse; • tõlgendab aine tihedust mõõtühiku kaudu; • kirjutab lauseid füüsikaliste suuruste tähistega abil; • vormistab arvutusülesande lahenduse ja lahendab ülesande.
<p>2. LIIKUMINE JA JÕUD</p> <p>Nähtus. Nähtuste kvantitatiivne kirjeldamine. Mehaaniline liikumine. Ühtlane ja mitteühtlane liikumine. Graafik <i>st</i>-teljestikus. Jõud ja keha liikumine. Raskusjõu ja massi seos. Põhjuse-tagajärje seos ja selle esitamine graafikul. Võrdeline sõltuvus matemaatikas ($y = ax$) ja loodusteadustes ($F = mg$). Dünamomeetri tööpõhimõte: vedru pikenemise ja jõu võrdelisus. Näiteid liikumise ja raskusjõuga seotud nähtuste kohta. Kehade elektriseerimine. Positiivne ja negatiivne elektrilaeng.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analüüsib mehaanilise liikumise definitsiooni; • toob näiteid mehaanilise liikumise kohta; • mõõdab läbitud tee pikkust; • teab keha kiiruse arvutamise eeskirja (valemit) või tuletab selle mõõtühiku kaudu; • määrab keha liikumise keskmist kiirust; • kirjeldab mehaanilist liikumist trajektoori ja kiiruse järgi; • teisendab aja, kiiruse ja jõu ühikuid (suuremast väiksemaks); • tõlgendab keha kiirust mõõtühiku kaudu (mida näitab); • teab kehale mõjuva raskusjõu arvutamise eeskirja (valemit); • teab teguri g väärtust maapinnal; • tõlgendab teguri g väärtust mõõtühiku kaudu (mida näitab); • mõõdab kehale mõjuvat raskusjõudu; • põhjendab raskusjõust põhjustatud nähtusi;

	<ul style="list-style-type: none"> • põhjendab keha liikumise kiiruse ja suuna muutumist jõu olemasoluga, toob näiteid igapäevaelust; • kirjutab lauseid füüsikaliste suuruste tähiste abil; • vormistab ja lahendab arvutus- ja graafilisi ülesandeid kiiruse, keskmise kiiruse, läbitud tee pikkuse ja raskusjõu arvutamiseks; • avaldab kiiruse ja raskusjõu valemist suurusi; • esitab tee pikkuse sõltuvuse ajast graafiliselt, eristades põhjuse-tagajärje seost; • nimetab mõõteriista kiiruse ja jõu mõõtmiseks; • kirjeldab vedru rolli dünamomeetris; • korraldab juhendi järgi katse ja konstrueerib vedru pikenemise matemaatilise mudeli; • näitab elektrijõu toimet katsega.
<p>3. AINED JA SEGUD</p> <p>Ained ja materjalid, nende omadused. Ained koosnevad osakestest. Aatomi ja aatomituuma ehitus. Keemilised elemendid. Liht- ja liitained: nt vesinik, hapnik, süsinik, vesi ja süsihappegaas ning nende sümbolid ja molekulivalemid. Keemiline reaktsioon – uute ainete tekke protsess. Puhas aine. Ainete segu. Segud ja lahused: õhk kui segu, segunevad ja mittesegunevad vedelikud, tahkete ja gaasiliste ainete lahustumine vedelikes. Segust või lahusest ainete eraldamine. Tutvustada kasutatavaid laborinõusid ja vajalikku ohutustehnikat.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Soovib teha kodus katseid; • toob näiteid ainete omadustest; • teab, et aine koosneb osakestest, aatomitest või molekulidest ning molekulid koosnevad aatomitest; • kirjeldab aatomimudelit ja aatomituuma mudelit; • seostab aatomite ehitust perioodilisussüsteemiga; • kirjeldab küllastunud soolalahuse valmistamise katset; • määrab ainete lahustuvuse graafikul vajalikud karakteristikud; • kirjeldab soola tootmist soolajärve veest, kasutades küllastunud lahuse mõistet; • eristab puhtaid aineid ja segusid; • toob näiteid igapäevaelus kasutatavatest puhastest ainetest ja segudest; • teab vesiniku, hapniku, süsiniku sümbolit; • loeb õigesti keemiliste elementide sümboleid vee ja süsihappegaasi valemities; • koostab mõisteskeeme aine ehituse, lahustumise ja ainete puhastamise kohta.
<p>4. TAHKIS, VEDELIK, GAAS</p> <p>Aine olekud. Aineosakeste liikumine – soojusliikumine. Ainete iseeneslik segunemine. Aineosakeste vastastikmõju. Soojuspaisumine. Temperatuuri mõõtmine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nimetab tahkise, vedeliku ja gaasi kõige üldisemad omadused; • kirjeldab tahkise, vedeliku ja gaasi ehitust aineosakeste tasemel; • põhjendab aineosakeste liikumise,

<p>Soojuspaisumine ja aine tihedus. Soojuspaisumine ja loodusnähtused. Soojuspaisumise arvestamine tehnoloogias.</p>	<p>kohtkindluse ja osakeste vahel mõjuvate jõududega ainete väliseid omadusi: kuju säilivust, voolavust, lenduvust, kõvadust, soojuspaisumist;</p> <ul style="list-style-type: none"> • põhjendab soojusliikumisega ainete iseeneslikku segunemist; • toob näiteid ainete iseenesliku segunemise kohta looduses; • põhjendab soojuspaisumist aineosakeste liikumise kiirenemisega soojendamisel; • toob näiteid soojuspaisumise rakenduste ja tähtsuse kohta looduses; seostab soojuspaisumist kivimite murenemisega looduses; • kirjeldab soojuspaisumise alusel töötava termomeetri tööpõhimõtet; • nimetab Celsiuse temperatuuriskaala püsipunktid; • põhjendab aine tiheduse muutumist soojuspaisumise tõttu; • toob näiteid soojuspaisumise arvestamise vajadusest ehituses ja tehnikas; • koostab tahkiste, vedelike ja gaaside kohta mõisteskeemi.
<p>5. MEHAANILINE TÖÖ JA ENERGIA Mehaaniline töö ja energia. Mehaanilise energia muundumine ja jäävus.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Huvitub tehnoloogilistest protsessidest ja soovib ise teha; • nimetab mehaanilise töö tunnused ja toob näiteid mehaanilise töö kohta; • teab mehaanilise töö arvutamise eeskirja (valemit); • nimetab töö ja energia ühiku, teisendab ühikuid; • teab, mida töö iseloomustab; • nimetab mehaanilise energia liigid; • toob näiteid mehaanilise energia muundumise kohta; • kirjutab lauseid füüsikaliste suuruste tähistega abil; • avaldab töö valemist tee pikkuse või jõu; • vormistab ja lahendab arvutusülesandeid töö ja energia arvutamiseks; • määrab katse põhjal tehtud töö ja keha(de) energia.
<p>6. SOOJUSÜLEKANNE Keha siseenergia. Soojuse eraldumine põlemisel. Aineosakeste</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seostab aineosakeste liikumise ja vastastikmõju mehaanilise energiaga;

<p>soojusliikumise ja temperatuuri seos. Soojusülekanne liigid: soojusjuhtivus, konvektsioon, soojuskiirgus. Soojuslik tasakaal. Päikesekiirgus. Õhutemperatuuri ööpäevase muutumise põhjused. Soojusülekanne looduses ja inimtegevuses.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • seostab aineosakeste soojusliikumist ja temperatuuri; • teab, et soojusülekanne mõõduks on soojushulk; • kirjeldab soojusjuhtivust aineosakeste tasemel, toob näiteid soojusjuhtivuse ilmingutest looduses ja tehnikas; • toob näiteid konvektsiooni ilmingutest looduses ja põhjendab konvektsiooni aine tiheduse muutumisega soojuspaisumisel; • toob näiteid soojuskiirguse kohta; • nimetab soojusülekanne liigid ja soojusülekanne suuna, põhjendab soojuse kandumist ühelt kehalt teisele soojusjuhtivuse, konvektsiooni ja kiirguse abil; • toob näiteid soojusülekanne praktilise rakenduse ja esinemise kohta looduses; • toob näiteid soojusülekanne soodustamisest ja vältimisest igapäevaelus ja tehnikas; • põhjendab energiasäästu vajadust ning toob näiteid soojuskao vähendamise võimaluste kohta; • toob näiteid soojusliku tasakaalu esinemisest; • põhjendab õhutemperatuuri ööpäevast muutust, võttes andmeid õhutemperatuuri muutumise graafikult; • toob näiteid päikesekiirguse kui alternatiivenergia kasutamisest.
<p>7. AINE OLEKUTE MUUTUMINE</p> <p>Sulamine ja tahkumine. Aurumine ja kondenseerumine. Veeaur õhus. Küllastunud niiskus. Sublimeerumine ja härmastumine. Kaste, udu ja härmatis. Siseenergia muutumine aine oleku muutumisel. Vee paisumine külmumisel ja sellega seotud loodusnähtused.</p>	<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teab aine sulamistemperatuuri tähendust; • teab, et aine sulamiseks kulub soojust ja aine tahkumisel vabaneb soojust, ning põhjendab seda aineosakeste sideme tugevuse muutumisega, toob näiteid soojuse neeldumise ning vabanemisega seotud nähtustest; • teab, et vee tahkumisel ruumala suureneb, ja toob näiteid selle tagajärgedest looduses ja tehnikas; • teab, et aine aurumiseks kulub soojust ja aine kondenseerumisel vabaneb soojust, ning põhjendab seda aineosakeste sidemete katkemise ja tekkimisega, toob näiteid soojuse neeldumise ning vabanemisega seotud nähtustest;

	<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab destilleeritud vee tootmise tehnoloogiat; • teab, et õhus on veeauru, õhk võib veeaurust küllastuda, veeaurust küllastunud õhu temperatuuri langemisel hakkab veeaur õhust eralduma, kondenseeruma või härmastuma, ja vabaneb soojust; • kirjeldab kaste, udu ja härmatise tekkimist aineosakeste tasemel; • koostab mõisteskeeme aine olekute muutumise kohta.
--	---